

тицій. Через недовіру до банківської системи ситуація з доступом до фінансових ресурсів стала незадовільною.

Із метою спрямування власних ресурсів підприємств і фінансових ресурсів, які обертаються на фінансовому ринку, у напрямі ризикованої інноваційної діяльності потрібне створення системи відповідних стимулів. В Україні питання стимулювання інвестування інноваційної діяльності не вирішені й потребують подальших розробок для створення необхідного арсеналу стимулів та їх ефективної реалізації. Заходи щодо стимулювання недержавного інвестування науково-технічної та інноваційної діяльності повинні гармонійно поєднуватись із традиційними підходами прямої бюджетної підтримки й створювати можливості активного спрямування всіх наявних джерел ресурсів на інноваційне оновлення виробництва, адже від обсягів оновлення основного капіталу залежать темпи й обсяги нарощування ВВП, а отже, й економічне зростання країни.

1. Дані Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Дані Державного агентства України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/>.
3. Закон України “Про Державний бюджет України на 2011 рік” (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
4. Юркевич О. М. Інноваційне спрямування інвестиційного потенціалу фінансових інститутів / Юркевич О. М. // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 81–86.
5. Кабанов В. Г. Активізація фінансових інвестицій як складова стратегії стабілізації та зростання економіки / Кабанов В. Г. // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 39–47.

Рецензенти:

Танклевська Н.С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Херсонського державного аграрного університету;

Миколайчук Н.С. – доктор економічних наук, професор Херсонського національного технічного університету.

УДК 339.92: 5

ББК 65.58

Вербовська Л.С.

**ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕДУМОВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПРИВАБЛИВОСТІ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
кафедра менеджменту і адміністрування,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15,
тел.: 0342507623

Анотація. У публікації розглянуто питання щодо формування конкурентних передумов інвестиційного портфеля стратегічних переваг прикордонних територій. Висвітлено стратегічні переваги в розвитку прикордонних і транскордонних територій, а саме – питання стану інвестиційної привабливості цих територій. Запропоновано підходи до формування інвестиційного портфеля стратегічних переваг зазначених територій Карпатського євро регіону в рамках транскордонного співробітництва.

Ключові слова: стратегія, конкуренція, інвестиційна привабливість, прикордонні території, транскордонне співробітництво, євро регіон.

Annotation. The publication considers the issue of building an investment portfolio of strategic advantages border areas. Deals with strategic advantages in the development of cross-border and cross-border regions, namely the question of investment attractiveness of these areas. Approaches to building an investment portfolio of strategic advantages of these territories Carpathian Euroregion in the transborder cooperation.

Key words: strategy, competition, investment attractiveness, border areas, transborder cooperation, the Euroregion.

Вступ. Формування конкурентних передумов розвитку прикордонних територій – важливий і складний процес, який складається з багатьох етапів і залежить від розуміння проблеми. Нині є багато конкурентних переваг прикордонних територій, проте ключова – інвестиційна. Тому постає питання про залучення інвестицій на ці території та найефективніше їх використання. Для формування інвестиційної привабливості необхідне дослідження як внутрішнього, так і зовнішнього чинників, що забезпечить конкурентні передумови розвитку вказаних територій. З точки зору стратегічного бачення позбавить ознаки “периферійності” і трансформується в їх переваги.

Питання стану інвестиційної привабливості територій і шляхів удосконалення вивчали такі вчені-економісти: Г.Андрощук, В.Гусєв, Я.Крупка, О.Слюсаренко, Е.Четиркіна, Л.Федулова. Питання регіонального розвитку досліджувалися в працях В.Борщевського [17], Г.Васильченко [2; 3], З.Герасимчук, М.Долішнього, О.Лютак [10], Н.Мікули [11; 12], О.Панухлик, В.Петренка [13]. За кордоном ці питання досліджували Я.Варда, В.Клосовські [1], М.Портер та інші.

Незважаючи на значну цікавість науковців до зазначеної проблематики, питання формування стратегічних інвестиційних переваг і конкурентних передумов створення інвестиційної привабливості прикордонних територій у контексті транскордонного співробітництва потребує подальших досліджень, зокрема, в аспекті практичного застосування нових інвестиційних інструментів розвитку прикордонних територій.

Постановка завдання. Мета статті полягає в обґрунтуванні формування інвестиційного портфеля стратегічних переваг прикордонних територій.

Результати. Для формування інвестиційного портфеля стратегічних переваг прикордонних територій необхідно створювати й розвивати регіональні інвестиційні, інноваційні та промоційні продукти, які б зацікавили інвестора. Експерти з LINK USAID [6; 8] рекомендують зробити такі кроки місцевим органам влади прикордонних і транскордонних територій: сформувати перелік відповідних земельних ділянок, паспорт території, інвестиційний паспорт, підготовлені дозвільні процедури, КУЛ – центр по роботі з інвестором. Створити інструменти для налагодження інформаційно-комунікативного середовища, позитивно налаштовану громаду прикордонних територій, певний імідж позиціонування даної прикордонної території, дотримання міжнародних інфраструктурних стандартів, надавати інвесторам інформаційну підтримку, захищати їхні права та лобювати інтереси тощо [2; 3; 8]. Такий перелік пріоритетів дозволить цим територіям бути активним гравцем у конкуренції за інвестиції на міжнародному ринку. Основну роль у формуванні інвестиційного портфеля стратегічних переваг покласти на об’єднання “Карпатський єврорегіон”. Зазначений орган має виконувати функцію головного центру в розробці інвестиційно-просторової карти регіону, стратегій розвитку та промоцій прикордонних територій, що дасть можливість забезпечувати залучення інвестицій, сприятиме створенню нових робочих місць і покращенню добробуту громади [7; 11; 12; 17].

Для формування інвестиційного портфеля стратегічних переваг прикордонних територій необхідно розробити стратегічний та енергетичний плани. Стратегічний план – це зброя територій у конкурентній боротьбі з іншими територіями за ресурси [1]. Якщо термін “стратегія” вживати у вузькому значенні стратегічного плану (а така

ситуація має місце дуже часто), потрібно пам'ятати – стратегічний план, окрім визначення стратегічних цілей, завжди повинен містити в собі “виконавчу інструкцію” – перелік заходів з реалізації цілей. У класичному розумінні теорії організації процес планування розрізняють за трьома рівнями: стратегічне, тактичне й оперативне. Очевидно, що їм відповідають три рівні управління. Планування на стратегічному рівні характеризується:

- найтривалішим часовим горизонтом (як правило, від кількох років до меж передбачуваності);
- найширшими рамками впливу рішень (принаймні опосередковано впливає на всю організацію);
- найвищим рівнем прийняття рішень.

П'ять років є настільки коротким періодом, що в його межах ще можливо передбачати (принаймні як варіант) основні процеси місцевого розвитку. Можливо, цей період є достатньо тривалим, щоби окреслити його масштабне бачення без впливу поточних передвиборних розрахунків. Планування на період більший за шість років буде цілком неефективним. Практика підказує, що в місцевому стратегічному плануванні диференціацію характерних часових горизонтів і відповідних їм рівнів деталізації плану краще здійснювати щодо окремих елементів стратегії. Однак це повинно виконуватися в рамках одної цілісної стратегії, не спричиняючи поділу останньої на окремі плани з різними часовими горизонтами. Працюючи над черговими кроками з актуалізації стратегії, слід поступово змішувати цей горизонт у майбутнє таким чином, щоб завжди мати перед собою 13–15 років стратегічного бачення й загального стратегічного плану [13; 14; 16].

Стратегічний план має розглядатися як один з інструментів забезпечення територій кращим доступом до інвестицій, кредитних ресурсів чи грантів. Банки й інвесторів цікавить, насамперед, чи самоврядні одиниці мають стратегічний план розвитку [1] і муніципальний енергетичний план [18]. За описово-аналітичною частиною планів вони часто оцінюють можливості території, її спроможність до втілення плану, розрахунків за отримані кредити. Інвесторів цікавлять переваги територій над іншими можливими місцями вкладення їхніх коштів. Необхідно врахувати, що описово-аналітичні частини планів несуть у собі рекламно-уприваблювальне навантаження [4; 9; 15].

Отже, у першу чергу, для формування інвестиційного портфеля стратегічних переваг прикордонним і транскордонним територіям по український бік кордону потрібно виконати найскладніше завдання – здійснити перепис промислових зон або вільних земельних ділянок. Органи влади спільно з управлінням земельних ресурсів мають провести повну інвентаризацію наявних ділянок, які є в наявності на території, здійснити детальний опис незадіяних ділянок, зробити експертну оцінку неефективних земельних ділянок відповідно до вимог міжнародних стандартів. Провести відповідні роботи щодо благоустрою цих ділянок і визначитися з призначенням ділянок, потенціалом та обмеженнями, сформувати базу даних об'єктів нерухомості для бізнесу. Підготувати земельні ділянки та промислові зони для інвесторів відповідно до вимог інвестора та міжнародних стандартів; визначити інфраструктурні, організаційно-адміністративні інструменти й забезпечення їх людським капіталом і матеріально-технічними ресурсами; установити чіткі, прозорі та реальні вимоги (критерії) для майбутніх інвесторів [2; 3; 6; 8]. Привести вказаний каталог у відповідність до міжнародних вимог, а саме: зробити ці території привабливими для інвестора, провести необхідні комунікації й інфраструктурні роботи, створити КУЛ-центри з обслуговування інвестора. КУЛ-центри в партнерстві з громадою мають цілеспрямовано працювати над залученням стратегічних інвесторів на дані прикордонні території. Карпатський єврорегіон й органи влади спільно з КУЛ-центром мають розробити бази даних майбутніх інвесторів і пропозиції для ін-

весторів, що в майбутньому дасть можливість уникнення ризиків для бізнесу по обидва боки кордону, налагодження співпраці між представниками влади, громадських організацій і/та забезпечить розвиток прикордонних територій.

Для забезпечення вищеписаних завдань, треба наголосити, ключову роль у розробці й формуванні інвестиційно-стратегічних планів, транскордонних енергоефективних проектів, обміну досвідом з питань енергоефективності й енергозбереження можуть і повинні відігравати вищі навчальні заклади прикордонних територій, які, без сумніву, є лідерами у сфері інноваційних досліджень і розвитку. До основних завдань цих установ слід віднести:

- організацію діяльності з опрацювання й розробки стратегій;
- досягнення територіального консенсусу через залучення в процедуру розробки й управління ключових гравців регіонального інвестиційно-інноваційного простору (органів державного управління та місцевого самоврядування, науковців, підприємців, товариства винахідників і раціоналізаторів, профільних громадських організацій тощо);
- створення груп науково-організаційного й експертного супроводу різноманітних інвестиційно-інноваційних проектів;
- створення консорціуму інноваційних структур;
- створення й організацію роботи регіонального органу управління реалізацією стратегії економічного та соціального розвитку територій з акцентованою орієнтацією на інноваційні шляхи цього розвитку [4; 6; 13].

Головною умовою формування інвестиційного портфеля стратегічних переваг прикордонними територіями мають стати реалізації стратегії розвитку транскордонного співробітництва, енергетична стратегія, концепція соціально-економічного й інноваційного розвитку транскордонного регіону, при цьому концепція має враховувати сильні й слабкі сторони транскордонного регіону та принципи стратегії розвитку суміжних регіонів сусідньої держави. До основних інвестиційно-стратегічних напрямів потрібно віднести: розвиток прикордонної та комунікаційної інфраструктур; розвиток соціально-економічної, науково-інноваційної кооперації й інфраструктури оточення бізнесу; підвищення рівня конкурентоздатності продукції та послуг; реалізацію природоохоронних програм; програм транскордонного співробітництва, особливо парасолькових проектів; просторовий розвиток; комунальний і регіональний розвиток; розвиток співробітництва у сфері освіти та культури; охорони здоров'я; розвиток туризму й рекреації; упровадження євроінтеграційної ідеї; покращення інформаційно-консультаційного забезпечення розвитку транскордонної співпраці.

Висновки. Необхідно активно розвивати транскордонне економічне співробітництво задля подолання периферійного розшарування прикордонних територій; застосування інвестиційних інструментів у сфері регіонального розвитку; використання міжсекторного партнерства; упровадження нових технологій та інструментів; забезпечення просування та промоції українських продуктів і послуг на міжнародні ринки, розширення структури експорт-імпорт; забезпечення економічної безпеки держави; забезпечення інтеграції України до європейського простору та стандартів.

Підсумовуючи вищевикладене, слід відзначити – від інвестицій мають бути ефект і результат. Для досягнення ефекту й результату треба використати основні інструменти формування інвестиційних конкурентних переваг указаних територій, а саме: удосконалення нормативно-правового забезпечення; усунення політичних та адміністративних бар'єрів; створення господарської, соціальної та культурної інфраструктур з формуванням спільних органів, господарюючих суб'єктів, кластерних об'єднань; розробка та прийняття стратегії розвитку прикордонних територій тощо.

1. Варда Я. Острови надій: розробка стратегій локального розвитку : [навчальний посібник] / Я. Варда, В. Клосовські. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2003. – 360 с.
2. Васильченко Г. В. Місцевий економічний розвиток та прямі іноземні інвестиції / Г. В. Васильченко // Галицький економічний вісник. – Тернопіль, 2009. – № 1 (22). – С. 40–47.
3. Васильченко Г. В. Проблеми залучення прямих іноземних інвестицій в Україні / Г. В. Васильченко // Матеріали МНПК [“Макроекономічне регулювання інвестиційних процесів та впровадження стратегії інноваційно-інноваційного розвитку в Україні”] / НАНУ, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2008. – 23–24 жовтня. – Ч. 2. – С. 213–218.
4. Вербовська Л. С. Деякі критичні зауваження до стратегії економічного і соціального розвитку територій області / Л. С. Вербовська // І обласна науково-практична інтернет-конференція [“Стратегія економічного і соціального розвитку Івано-Франківської області до 2015 року”]. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 38–40.
5. Вербовська Л. С. Формування конкурентних передумов інвестиційної привабливості прикордонних територій / Л. С. Вербовська // Проблеми формування та реалізації конкурентної політики : зб. тез. – Львів, 2011. – С. 28.
6. Вісник USAID ЛІНК. Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність (березень–квітень 2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.linc.com.ua/documents/storage/LINC_Newsletter_14_Mar-Apr-2012_UKR.pdf.
7. Галюк І. Б. Перспективи формування регіональних інноваційних стратегій / Галюк І. Б., Вербовська Л. С. // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : наук. зб. / за ред. І. Г. Ткачук. – Івано-Франківськ, 2009. – Вип. V. – Т. 1. – 390 с.
8. Інструментарій місцевого економічного розвитку. (Початок роботи: підготовка та планування місцевого економічного розвитку). – К., 2006. – 144 с.
9. Кінаш І. П. Роль інвестиційної привабливості регіону в адаптації бізнесу до умов господарювання / І. П. Кінаш, Л. С. Вербовська // Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості : зб. наук. пр. // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. – Івано-Франківськ, 2010. – Вип. 2 (2). – С. 96–100.
10. Лютак О. М. Регіональна політика транскордонного співробітництва в умовах реалізації євроінтеграційного курсу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04 / О. М. Лютак. – Луцьк, 2008. – 24 с.
11. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво : [монографія] / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
12. Механізми та інструменти використання переваг інтеррегіонального та транскордонного співробітництва у підвищенні конкурентоспроможності Західних регіонів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lv.niss.gov.ua/content/articles/files/Zbirnik_-294a9.pdf.
13. Петренко В. П. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах : наукова монографія / В. П. Петренко. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 352 с.
14. Петренко З. О. Прикордонні регіони як нова форма міжнародної інтеграції / Петренко З. О. // Економіка України. – 1999. – № 12. – С. 44–51.
15. Прокопенко О. Ю. Оптимізація внутрішніх стосунків сільської громади на основі моделі економіки добробуту / О. Ю. Прокопенко // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Інноваційно-інвестиційне забезпечення стратегії розвитку регіону : зб. наук. праць / НАН України, Ін-т регіональних дослідж. ; редкол.: М. І. Долішній. (відп. ред.) [та ін.]. – Львів, 2006. – Вип. 5 (61). – 348 с.
16. Стратегія транскордонного співробітництва “Карпати 2004–2011”. Проект ТАСІС “Карпати 2003–2011” / Агентство регіонального розвитку та транскордонного співробітництва “Закарпаття”. – 2003. – 52 с.
17. Транскордонне співробітництво – стратегічний ресурс розвитку прикордонних територій України / за заг. ред. В. Борщевського ; Регіональний філіал Нац. ін-ту стратегічних дослідж. в м. Львові. – Львів : Ін-т міжнар. екон. дослідж., 2008. – 180 с.
18. Офіційний сайт Івано-Франківської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mvk.if.ua/news/18934/> [10.12.2012].

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.